

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA MUSTAQIL FIKRLASH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH

Mamadaliyeva Yorqinoy Zokirjonovna

*Namangan viloyati Yangi Namangan tumani 35-umumta'lim maktabi oliy toifali
boshlang'ich sinf o'qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish usullari va metodlari haqida so'z yuritiladi. Mustaqil fikrlashni shakllantirish uchun interfaol dars metodlari, muammoli ta'lim va ijodiy yondashuvning ahamiyati tahlil qilinadi. Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning tanqidiy va analitik tafakkurini rivojlantirishning zamonaviy yo'llari yoritilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinf, mustaqil fikrlash, interfaol metodlar, ijodiy yondashuv, muammoli ta'lim.

Kirish

Boshlang'ich ta'lim bolaning butun hayoti davomida bilim olish jarayonining mustahkam poydevorini yaratadi. Ushbu bosqichda o'quvchilarda faqatgina aniq bilim va malakalar emas, balki mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirish ham muhimdir. Mustaqil fikrlash – bolaning atrof-muhitni anglash, muammolarni mustaqil hal qilish, turli vaziyatlarni tahlil qilish va to'g'ri xulosalar chiqarish qobiliyatidir.

Bugungi globallashuv davrida axborot oqimi juda kuchli bo'lib, bolalar turli ma'lumotlarni tanqidiy tahlil qilish va ulardan to'g'ri foydalanish ko'nikmasiga ega bo'lishi lozim.

Asosiy qism

1. Mustaqil fikrlash ko'nikmalarining ahamiyati

Mustaqil fikrlay oladigan bola:

Muammolarni o'zi hal qilishga harakat qiladi.

O'z fikrini aniq va tushunarli ifoda eta oladi.

Turli ma'lumotlarni tahlil qilib, xulosalar chiqaradi.

Yangi bilimlarni izlashga va o'z ustida ishlashga intiladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ushbu fazilatlarni shakllantirish uchun dars jarayonini faol, qiziqarli va interfaol metodlar asosida tashkil qilish lozim.

2. Interfaol metodlarning roli

Interfaol metodlar orqali o'quvchilar faqat tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi bo'lishadi. Quyidagi usullar mustaqil fikrlashni rivojlantirishda samarali hisoblanadi:

Bahs va munozara usuli – o'quvchilar o'z fikrlarini asoslash va boshqa fikrlarni tahlil qilishga o'rganadilar.

"Kichik guruhlarda ishlash" metodi – o'quvchilar guruhlariga bo'linib, muammolarni muhokama qiladi va xulosa chiqaradi.

Tushuncha xaritalari usuli – mavzular bo'yicha asosiy tushunchalarni tahlil qilib, ularni grafik shaklda ifodalaydilar.

3. Muammoli ta'lim yondashuvi

Muammoli ta'lim – bu o'quvchilarni turli muammoli vaziyatlar bilan tanishtirish va ularga mustaqil yechim topish imkoniyatini yaratish metodidir. Bunda:

O'quvchilarga muammoli vaziyatlar taqdim etiladi.

Ular muammoni tahlil qilib, echim topishga harakat qiladilar.

O'z qarorlarini himoya qilish va isbotlash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Muammoli ta'lim orqali o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish va mas'uliyat hissi rivojlanadi.

4. Ijodiy yondashuv va tanqidiy tafakkurni rivojlantirish

Ijodiy yondashuv orqali bolalar o'zlariga mustaqil savollar berish va ularga javob izlashga o'rganadilar. Ijodiy tafakkurni rivojlantirish uchun quyidagi metodlardan foydalanish mumkin:

Rol o'ynash usuli – o'quvchilar real hayotiy vaziyatlarni sahnalashtirib, ularning echimini izlashi mumkin.

Erkin yozish texnikasi – berilgan mavzu bo'yicha o'quvchilar o'z fikrlarini hech qanday cheklovlersiz ifodalashadi.

Nima bo'lishi mumkin? metodi – turli voqealar rivojini oldindan tasavvur qilish orqali o'quvchilarning fikrlash doirasi kengaytiriladi.

5. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'rni

Zamonaviy ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) mustaqil o'rganish imkoniyatini kengaytiradi. Masalan:

Elektron darsliklar va interaktiv ta'lim platformalaridan foydalanish.

Masofaviy ta'lim va virtual laboratoriyalardan foydalanish.

Mustaqil izlanish va ilmiy tadqiqotlar olib borish imkoniyatlari.

AKTdan foydalanish orqali o'quvchilar mustaqil bilim olishga o'rganadi va o'z fikrlarini shakllantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Xulosa

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish zamonaviy ta'limning asosiy vazifalaridan biridir. Mustaqil fikrlashga ega o'quvchi

kelajakda hayotdagi turli muammolarni hal qilishga, axborotlarni tahlil qilishga va yangicha qarashlarni ilgari surishga qodir bo'ladi.

Pedagoglar interfaol metodlar, muammoli ta'lim va ijodiy yondashuv orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishlari kerak. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish esa o'quvchilarga keng imkoniyatlar yaratadi. Shu boisdan boshlang'ich sinf ta'limida mustaqil fikrlashni shakllantirish uchun zamonaviy yondashuvlar keng joriy etilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hasanov A. "Tanqidiy fikrlash asoslari" – Toshkent, 2020.
2. Qodirova D. "Boshlang'ich sinf metodikasi" – Samarqand, 2019.
3. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi metodik qo'llanmalari.
4. Interfaol ta'lim metodlari bo'yicha xalqaro tadqiqot materiallari.